

ZATWIERDZAM:

.....

MARLENA MAŁĄG

MINISTER RODZINY

I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

PROGRAM OSŁONOWY

**"WSPIERANIE JEDNOSTEK
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
W TWORZENIU
SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE"**

Spis treści

Wstęp	3
I. Cele Programu	4
II. Sposób realizacji Programu	6
III. Podmioty, które mogą ubiegać się o dofinansowanie i tryb wyboru projektów.....	9
IV. Zasady realizacji i rozliczania projektów	11
V. Źródła finansowania	12
VI. Zakładane rezultaty Programu	12
VII. Monitorowanie Programu	13

WSTĘP

Podstawą prawną opracowania Programu Ochronowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”, zwanego dalej „Programem”, jest art. 8 pkt 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 i 956).

W celu zapewnienia skutecznego rozwiązywania problemów związanych z przemocą w rodzinie, konieczne jest opracowanie i realizacja lokalnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które uwzględniać będą podstawowe zasady właściwego reagowania, zgodnie z którymi należy reagować:

- wcześniej - zanim kryzys przerodzi się w długotrwały problem;
- sprawniej - aby działania profilaktyczne wyprzedzały działania interwencyjne;
- skuteczniej - aby działania były kompleksowe i profesjonalne;
- godniej - aby osoby doznające przemocy w rodzinie nie traciły swej podmiotowości i umiały skutecznie przeciwstawić się zjawisku;
- efektywniej - dając szansę na wyjście z trudnej sytuacji życiowej.

Program adresowany jest do osób i rodzin zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym:

- dzieci i młodzieży;
- członków rodzin, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących;
- osób starszych;
- osób niepełnosprawnych;

a także

- osób stosujących przemoc w rodzinie;
- świadków przemocy w rodzinie;
- przedstawicieli służb działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizacja działań w tym obszarze wymaga znacznych nakładów finansowych, przewyższających często możliwości samorządów regionalnych i lokalnych. Niezbędne jest zatem opracowanie Programu, w ramach którego minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego będzie wspierał finansowo jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego w tworzeniu zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

I. CELE PROGRAMU

1. Cel główny

Głównym celem Programu jest wzmocnienie jednostek samorządu terytorialnego w realizacji lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2. Priorytety:

Priorytet I

Rozwój działań profilaktycznych mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Priorytet II

Poprawa jakości i zwiększenie dostępności usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych lub doznających przemocy w rodzinie.

Priorytet III

Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie.

Priorytet IV

Zintensyfikowanie pomocy dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie.

3. Mierniki

W ramach Programu wsparcie otrzyma rocznie przynajmniej 50 jednostek samorządu terytorialnego. Realizowane będzie co najmniej 5 projektów w ramach każdego z priorytetów określonych dla Programu.

Działania realizowane w ramach projektów przyczynią się do osiągnięcia następujących mierników określonych dla poszczególnych priorytetów Programu:

Priorytet	Mierniki dla założonych priorytetów i wartości docelowe
1. Rozwój działań profilaktycznych mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie	Liczba kampanii społecznych lub innych wydarzeń o zasięgu lokalnym –min. 10 . Liczba odbiorców kampanii – min. 30% populacji gminy . Liczba uczestników wydarzeń – min. 50 .
2. Poprawa jakości i zwiększenie dostępności usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych lub doznających przemocy w rodzinie	Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego –min. 50 . Rodzaj udzielanego poradnictwa specjalistycznego (np. psychologicznego, prawnego, medycznego) – min. 2 . Liczba sposobów komunikacji do udzielania pomocy (np. osobiście, telefonicznie, mailowo) – min. 2 . Liczba tworzonych grup wsparcia/grup samopomocowych – min. 1 .
3. Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie	Liczba placówek, które dostosowały pomieszczenia do potrzeb osób doznających przemocy w rodzinie – min. 2
4. Zintensyfikowanie pomocy dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie	Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych o tematyce dotyczącej przeciwdziałania przemocy w rodzinie – min. 100 . Liczba zajęć dedykowanych dzieciom – min. 5h . Rodzaj zajęć o tematyce dotyczącej przeciwdziałania przemocy w rodzinie

	dedykowanych dzieciom (np. spotkanie z funkcjonariuszem policji, spotkanie z psychologiem, kurs samoobrony) – min. 2 .
--	---

II. SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU

Priorytet I. Rozwój działań profilaktycznych mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie

Działania w ramach tego priorytetu powinny być realizowane w oparciu o następujące założenia:

- sporządzenie diagnozy, tzw. „grup ryzyka”;
- zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy;
- poszerzenie wiedzy na temat skutków przemocy;
- zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych;
- propagowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich;
- nabywanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych;
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Przykładowe rodzaje działań, skierowanych do społeczności lokalnych, które mogą być realizowane w ramach priorytetu I:

- badania dotyczące środowisk lokalnych zagrożonych przemocą w rodzinie;
- lokalne kampanie społeczne;
- lokalne wydarzenia kulturalne;
- konferencje;
- spotkania;
- kursy;
- pogadanki;
- wykłady;
- warsztaty.

Priorytet II. Poprawa jakości i zwiększenie dostępności do usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych lub doznających przemocy w rodzinie.

Działania w ramach tego priorytetu powinny być realizowane w oparciu o następujące założenia:

- sporządzenie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie;
- rozwój działalności zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych;
- wzmocnienie kompetencji zawodowych i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- rozwój poradnictwa specjalistycznego dla różnych kategorii ofiar w tym:
 - rozwój poradnictwa rodzinnego, prawnego, psychologicznego, socjalnego;
 - rozwój poradnictwa dla małoletnich rodziców z rodzin zagrożonych przemocą;
 - rozwój oddziaływań terapeutycznych ukierunkowanych na osoby dotknięte przemocą w rodzinie i osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Przykładowe rodzaje działań, które mogą być realizowane w ramach priorytetu II:

- diagnoza lokalnych potrzeb w obszarze przeciwdziałania przemocy;
- indywidualne konsultacje ze specjalistami z różnych dziedzin;
- spotkania terapeutyczne;
- kursy i szkolenia dla przedstawicieli instytucji realizujących zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy;
- pogadanki;
- tworzenie i wspieranie funkcjonowania grup samopomocowych;
- tworzenie i wspieranie funkcjonowania grup wsparcia.

Priorytet III. Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie

Działania w ramach tego priorytetu powinny być realizowane w oparciu o następujące założenia:

- podniesienie jakości usług świadczonych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej realizujące zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- prowadzenie w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie programów mających na celu umożliwienie osobie zagrożonej i dotkniętej przemocą w rodzinie wyjścia z trudnej sytuacji życiowej;

- zwiększenie dostępności do usług realizowanych przez placówki świadczące pomoc i wsparcie osobom zagrożonym lub dotkniętym przemocą w rodzinie.

Przykładowe rodzaje działań, które mogą być realizowane w ramach priorytetu III:

- dostosowanie miejsc do prowadzenia indywidualnych rozmów, terapii, spotkań grupowych itp.;
- dostosowanie bazy lokalowej placówek świadczących pomoc i wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie do możliwości pobytu całodobowego tych osób;
- zwiększenie bazy lokalowej placówek świadczących pomoc i wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Priorytet IV. Zintensyfikowanie pomocy dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie

Działania w ramach tego priorytetu powinny być realizowane w oparciu o następujące założenia:

- tworzenie i realizacja programów profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie;
- rozwój nowych form i metod wsparcia środowiskowego dla dzieci i młodzieży zagrożonej lub dotkniętej przemocą w rodzinie;
- poszerzenie oferty środowiskowych form wsparcia o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno-zawodowym.

Przykładowe rodzaje działań, które mogą być realizowane w ramach priorytetu IV:

- nowe, innowacyjne formy spędzania czasu wolnego;
- happeningi;
- imprezy rekreacyjne;
- inne formy aktywności uwzględniające indywidualne zainteresowania dzieci i młodzieży;
- dodatkowe zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne dla dzieci i młodzieży ukierunkowane na zdobycie umiejętności radzenia sobie z sytuacją kryzysową;
- doradztwo i opieka psychologiczna dla dzieci i młodzieży w formie programów prewencyjnych przeciwdziałających patologiom społecznym;
- rozmowy indywidualne ze specjalistami z różnych dziedzin;
- spotkania terapeutyczne;
- pogadanki.

III. PODMIOTY, KTÓRE MOGĄ UBIEGAĆ SIĘ O DOFINANSOWANIE I TRYB WYBORU PROJEKTÓW

O dofinansowanie projektów w ramach Programu mogą ubiegać się **jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego**. Jednostki te mogą realizować projekty samodzielnie lub zlecić ich realizację podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057).

Projekty mogą być realizowane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie lub podmioty, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, samodzielnie lub w partnerstwie z innymi instytucjami i podmiotami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Środki finansowe będą przyznawane na podstawie otwartego konkursu, który zostanie ogłoszony na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej www.gov.pl/web/rodzina, w zakładce „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie / Programy i projekty”.

W ogłoszeniu o konkursie zostaną wyznaczone priorytety na dany rok kalendarzowy, w ramach których jednostki samorządu terytorialnego będą wnioskować o dofinansowanie projektów, a także szczegółowe zasady dofinansowania projektów.

Podstawą aplikowania o środki finansowe na realizację projektów w ramach Programu jest **gminny lub powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie** przyjęty uchwałą właściwych organów gminy lub powiatu, natomiast w przypadku samorządu województwa – **wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie**, przyjęty właściwą uchwałą Sejmiku lub Zarządu Województwa.

Wojewoda dokonuje oceny formalnej oraz wstępnej oceny merytorycznej złożonych wniosków. Po przeprowadzeniu oceny wojewoda przekazuje ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego maksymalnie 10 najwyżej ocenionych wniosków z danego województwa.

Wnioski przekazane przez wojewodów zostaną poddane ostatecznej ocenie merytorycznej przez Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Każdy wniosek oceniany będzie przez dwóch ekspertów – członków Zespołu Monitorującego

do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a ostateczna punktacja wniosku będzie średnią punktów przyznanych przez obydwu ekspertów.

Kryteria oceny formalnej i merytorycznej wniosków zawierają: Karta oceny wniosku o dofinansowanie projektu realizowanego w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” (etap wojewódzki) oraz Karta oceny wniosku o dofinansowanie projektu realizowanego w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” (etap centralny), załączone do Ogłoszenia o otwartym konkursie ofert.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego na wniosek Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie może przyznać nagrody lub wyróżnienia wnioskodawcom, których projekty zostały najwyżej ocenione pod względem merytorycznym.

Środki finansowe przyznawane będą na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, a podmiotem, którego projekt w ramach Programu został pozytywnie oceniony przez Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Wnioskodawcy zostaną poinformowani o wynikach oceny merytorycznej wraz z podaniem liczby przyznanych punktów. Informacja ta zostanie opublikowana na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej www.gov.pl/web/rodzina w zakładce „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie / Programy i projekty”.

Po zakończeniu oceny merytorycznej i opublikowaniu listy projektów wybranych do dofinansowania, wnioskodawcy, których projekty nie zostały zakwalifikowane do wsparcia, mogą skorzystać z procedury odwoławczej od oceny merytorycznej. Odwołanie wraz z uzasadnieniem należy złożyć do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w ciągu 7 dni od dnia ogłoszenia na stronie internetowej wyników oceny merytorycznej (liczy się data stempla pocztowego). Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego rozpatruje odwołania w terminie 14 dni od daty wpływu do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej. Po zakończeniu procedury odwoławczej wnioskodawcy zostaną poinformowani o jej wynikach. Informacja ta zostanie opublikowana na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej www.gov.pl/web/rodzina w zakładce „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie / Programy i projekty”.

IV. ZASADY REALIZACJI I ROZLICZANIA PROJEKTÓW

Projekt realizowany w ramach Programu może uzyskać dofinansowanie od 10 000 zł do 100 000 zł. Wnioskowana kwota na dofinansowanie projektu (kwota dotacji celowej) nie może być wyższa niż 80% całkowitego kosztu realizacji projektu, zgodnie z art. 128 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305).

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego zastrzega sobie możliwość przyznania mniejszej kwoty dotacji celowej niż planowana w projekcie.

Podmioty, które będą aplikowały o dofinansowanie projektu zobowiązane są do zapewnienia finansowego wkładu własnego w wysokości minimum 20% całkowitego kosztu projektu.

Całkowity koszt projektu jest rozumiany jako suma kwoty dotacji celowej (kwota dofinansowania projektu przez MRiPS) oraz kwoty wkładu własnego (finansowy wkład własny wnioskodawcy). Nie jest możliwe wniesienie wkładu rzeczowego do projektu.

Koszty kadry specjalistycznej finansowane w ramach projektów nie mogą przekroczyć 30% dotacji. Pod pojęciem „kosztów kadry specjalistycznej” rozumie się koszty usług świadczonych na podstawie umów cywilnoprawnych przez wszystkich wykonawców¹ oraz podwykonawców, a także dodatki zadaniowe, dodatki specjalne i nagrody dla osób zaangażowanych w realizację projektu pod względem merytorycznym tj., to jest świadczących usługi poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawniczego, pedagogicznego, terapeutycznego, szkoleniowego, doradztwa zawodowego, itp.

Usługi osób wykonujących prace o innym charakterze, w tym prace administracyjne lub pomocnicze (np. koordynatora projektu, księgowej, kadrowej, informatyka, itp.) oraz działalność twórcza i artystyczna nie są zaliczane do usług kadry specjalistycznej.

Ograniczenie do 30% udziału środków przeznaczonych na koszty kadry specjalistycznej dotyczy wyłącznie kwoty dotacji, a nie całkowitego kosztu projektu. Powyższy warunek nie dotyczy wkładu własnego wnioskodawcy, który może w całości zostać przeznaczony na koszty kadry specjalistycznej.

¹ Należy przez to rozumieć osobę fizyczną, osobę prawną albo jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej

Podmiot uprawniony, który otrzyma dotację, będzie zobowiązany przedstawić szczegółowe sprawozdanie merytoryczne i finansowe na formularzu określonym w Ogłoszeniu o Otwartym Konkursie Ofert na realizację projektów w ramach programu osłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”, w nieprzekraczalnym terminie do dnia 30 stycznia kolejnego roku.

V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przeznacza w danym roku budżetowym środki finansowe na realizację projektów w ramach Programu.

Kwota środków finansowych na realizację projektów w ramach Programu określana jest corocznie w oparciu o środki przyznane ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego w ustawie budżetowej, a ich podział jest zgodny z przyjętymi na dany rok priorytetami.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może przeznaczać z puli posiadanych środków finansowych na realizację Programu, do 2% środków na nagrody dla jednostek samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego na realizację najwyższej ocenionych projektów w ramach Programu.

Proponuje się przyznanie nagród w następującej wysokości:

I nagroda	10 000 zł
II nagroda	7 000 zł.
III nagroda	5 000 zł

Wysokość nagród może ulec zmianie, w zależności od liczby nagrodzonych projektów i wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację Programu.

Otrzymałą nagrodę wnioskodawca jest zobowiązany przeznaczyć na realizację działań w ramach projektu, na który otrzymał dofinansowanie ze środków Programu.

VI. ZAKŁADANE REZULTATY PROGRAMU

1. Poprawa sytuacji rodzin zagrożonych i dotkniętych zjawiskiem przemocy w rodzinie.

2. Podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie destrukcyjnych skutków przemocy w rodzinie.
3. Wzmocnienie współpracy pomiędzy służbami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
4. Zwiększenie oferty pomocowej skierowanej do osób zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie.
5. Podniesienie jakości usług kierowanych do osób zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie.
6. Poszerzenie oferty dla dzieci i młodzieży zagrożonej i dotkniętej przemocą w rodzinie.
7. Rozwój infrastruktury pomocowej dla osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie.

VII. MONITOROWANIE PROGRAMU

Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie corocznych sprawozdań z wykonania zadań w ramach Programu opracowanych przez jednostki samorządu terytorialnego i przekazanych do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, a także w oparciu o analizę funkcjonowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Najlepsze projekty realizowane w ramach Programu będą upowszechniane w trakcie ogólnopolskich spotkań i konferencji w formie „Dobrych Praktyk”.